

Rikosprosessuaalisten oikeuksien tulevaisuus

Rikosjuristit ovat huolissaan EU:n vaikutuksesta syyttäjien ja poliisien toimintaan ylikansallisella tasolla. Puolustuksen oikeuksia pyritään takaamaan askeleittain.

Asianajotoiminnan erikoistuminen näkyy myös järjestökentässä. Asianajajaliittojen muodostamien CCBE:n ja IBA:n ohkeen on jo vuonna 1997 perustettu puolustusasianajajien eurooppalainen yhdistys ECBA. Suomalaisittain on huomattava, että yhdistys ilmoittaa olevansa nimenomaan syytettyjen puolustajien yhdistys. Suomessahan rikosasianajajat hoitavat paljon myös asianomistajien juttuja, joten ECBA:n yksipuolinen näkökulma saattaa tuntua oudolta.

EU:n elinten toimivalta rikosprosessin alalla on kasvanut harppauksin. Eurooppalaisen rikosoikeudenkäynnin kehitys ei enää määritykään ihmisoikeustuomioistuimen käytännöstä, vaan yhä laajemmin

EU:n direktiivien, puitepäästösten ja asetusten kautta.

Tukholmassa lokakuun alussa pidetyssä ECBA:n puolivuotisseminaarissa nousi esille huoli siitä, miten EU:n vaikutus tehostaa erityisesti syyttäjien ja poliisien toimintaa ylikansallisella tasolla. Tuomioistuinten toimivaltaa käsitellä ylikansallisia juttuja pyritään edesauttamaan yhtenäisillä säännöksillä (esimerkiksi puitepäästösehdotus rikosoikeudellisen menettelyn siirtämisestä, U 53/2009 vp).

Puolustusasianajajien kannalta ongelmana on se, että tutkintavankien ja syyttäjien liikkua vapaasti, ei ole yhtenäisiä vaatimuksia siitä, miten syytetyyn puolustus pitää järjestää. Jos Euroopan syyttäjävirosto Eurojust päättää, että ylikansallinen juttu käsitellään vaikkapa Liettuassa, saattaa Suomessa vangitun, mutta Liettuaan lähetetyn suomalaisen tutkintavangin syyte olla vain liettuankielinen eikä oikeusavusta ole mi-

tään takeita. Riittääkö se, että pääkäsitteilyssä tulkki tulkaa syyttäjän lukeman syytteen suomeksi?

Puolustuksen oikeudet

Tukholman seminaarissa kuulin komission edustajan **Caroline Morganin** selostuksen siitä, miten aiemmin kokonaisuutena luonnostellun puolustuksen vähimmäisoikeusasiakirjan sijasta on päädytty takaamaan puolustukselle oikeuksia askel askeleelta. Taivoitteena on valmistella kriteerit eurooppalaisen syytetyn oikeuksiksi.

Ruotsin hallitus EU-puheenjohtajan ominaisuudessa on ilmaissut tämän hankkeen olevan heidän painopisteensä. Tätä kävi myös Ruotsin oikeusministeri **Beatrice Ask** vakuuttamassa ECBA:n seminaarissa.

Ei olisi yllättävää, jos yhtenäisiä toimintamalleja säädettäessä havaitaan, ettei suomalainen järjestelmä ole eurooppalaisella tasolla. Ensimmäinen ongelma voi syntyä esimerkiksi siinä, miten tien päällä sakotetuille ulkomaalaiselle taataan käänнос rangaistusvaatimusilmoituksesta ja sen muutoksenhakuohjeista. Tai pitäisikö haaste ja haastehakemus rikosasiassa antaa tiedoksi kielellä, jota myös vastaaja ymmärtää?

Lisätietoja: www.ecba.org

Eurooppalaisen syytetyn oikeudet

– luonnos kriteereiden viideksi askeleeksi

1. Turvataan syytetyille oikeus tulkkaukseen ja käännöksiin. Tätä koskeva ehdotus on tänä syksynä ollut jo eduskunnan arvioitavana (U 55/2009 vp).
2. On tulossa sääntelyehdotus siitä, miten epäillylle ja syytetyille selvitetään hänen oikeutensa. Tarkoituksena on luoda *letter of rights* -menettely, joka edellyttää kirjallisen selvityksen antamista syytetyille siitä, mitä oikeuksia hänellä on.
3. Luodaan oikeusavun standardit eli taata oikeusavun saaminen esitutkinnaissa ja oikeudenkäynnissä.
4. Laaditaan säännökset siitä, että pidätetyllä on oikeus olla yhteydessä perheenjäseniinsä, työnantajaan ja maansa konsulaattiin.
5. Säädetään heikossa asemassa olevien, esimerkiksi alaikäisten, vastaajien oikeuksista.

▼ Ruotsin oikeusministeri Beatrice Ask vakuutti hallituksen edistävän syytettyjen vähimmäisoikeuksien takaamista.

